

San Migelio koplyčios istorija
401 Senasis Santa Fè takas, Santa Fè,
Naujoji Meksika 87501
www.sanmiguelchapelsantafe.org

Viena reikšmingiausių, tačiau nepakankamai įvertintų nacionalinių istorinių vietų – San Miguelio koplyčia – yra seniausias katalikų religinis statinys žemyninėje JAV dalyje. Pastatyta maždaug tuo pačiu metu, kai buvo įkurtas Santa miestas, apie 1610 m., San Miguelio koplyčia stovi ant **originalių pamatų** virš pueblo indėnų būsto (apie 1300 m.). Ji yra Senojo Santa Fè tako, El Camino Real ir Ispanų tako kryžkelėje. Koplyčia iš pradžių buvo Šv. Mykolo Arkangelo šventovė ir vėliau tarnavo kaip katalikų garbinimo vieta vietiniams meksikiečiams, pranciškonų misionieriams, ispanų konkistadorams ir vietiniams pueblo indėnams. Manoma, kad originali konstrukcija buvo stačiakampio formos ir sudaryta iš purvo grindų ir molio stogo.

Koplyčią greičiausiai pastatė vietiniai gyventojai iš Tlaškalos (Tlas - cal '-a) provincijos Meksikoje, atvykę į Naująją Meksiką kaip katalikai, ispanų sąjungininkai ir naujakuriai. Jie pastatė koplyčią sau ir ispanų kareiviams, vadovaujami pranciškonų. Koplyčia yra Barrio **de Analco rajone, kuris** Nautl kalba reiškia „kita upės pusė“. Šis rajonas yra 2½ kvartalo į pietus nuo aikštės ir čia dirbo bei gyveno ne ispanai. Bažnyčia buvo iš dalies sunaikinta 1640 m. Luis de Rojas, provincijos gubernatoriaus, kuris konfliktavo su bažnyčios valdžia, rankose.

1680 m. Pueblo sukilimo metu San Migelis buvo taikinyje kaip ispanų sąjungininkų bazė. Stogas buvo sudegintas, o dalis sienų apgadinta. Visi koplyčioje besislepiantys asmenys žuvo. Dėl sutelkto puolimo ispanai buvo nuvaryti į pietus, iki pat El Paso, kur 12 metų tremtyje buvo laikomi. 1692–1693 m. **generalgubernatorius Donas De Vargasas** kovojo ir grįžo į Santa Fè ir apgyvendino šią vietovę ispanams. Antrasis San Migelio atstatymas buvo baigtas 1710 m.

1798 m. Santa Fè meras **José Antonio Ortizas** finansavo kapitalinį remontą ir gražios altoriaus uždangos „Retablo“ (reredos) statybą. Ši uždanga yra anoniminio, bet labai įtakingo menininko **„Laguna Santero“**, dirbusio Naujojoje Meksikoje nuo 1796 iki 1808 m., sukurta ispanų kolonijinės architektūros pavyzdžiu. Manoma, kad abiejose pusėse esančios susuktos „Saliarono kolonos“ yra pirmieji pavyzdžiai Naujojoje Meksikoje ir yra labai būdingos Laguna Santero.

1848 m. prie koplyčios buvo pristatyta trijų pakopų varpinė, o 1856 m. – 780 svarų sveriantis San Chosė varpas.

1859 m. **arkivyskupas Lamy** įgaliojo **La Sallian krikščionių brolius atidaryti berniukų mokyklą**. Netoli San Migelio buvo pastatytas trijų aukštų pastatas, dabar vadinamas Lamy pastatu, kuriame nuo 1859 iki 1968 m. gyveno bendrabučio mokiniai. Trečiasis aukštas nebėra dėl 1926 m. kilusio gaisro, o Lamy pastatui 1975 m. buvo suteiktas Nacionalinio istorinio rajono registro statusas. Tuo laikotarpiu koplyčia naudojosi Šv. Mykolo vidurinė mokykla, kuri vis dar didžiuojasi šio istorinio lobio

savininke ir saugotoja. 1872 m. baisi vėjo audra sunaikino du bokšto aukštus ir nuvertė San Chosé varpą ant žemės, palikdama jį arba sudaužytą į gabalus, arba įtrūkusį. Jis yra koplyčios viduje nuo 1895 m. Jo kilmė nežinoma.

1887–1889 m. 100 % molio mūro koplyčia reikalavo rimto remonto. Dėl lėšų ir darbo jėgos trūkumo ji buvo sunaikinta. Kaimo gyventojai susibūrė ir, kaip dovaną, pastatė akmeninius atramas molio mūro sienoms sutvirtinti ir deguto bei žvyro stogą senam molio stogui pakeisti. Po dvejų metų atramos buvo pritvirtintos prie šiaurinės sienos. Krikščionių broliai pridėjo medines grindis metro aukštyje virš žemių grindų, komunijos turėklą ir dideles duris prie vakarinio įėjimo. **Taip prasidėjo šimtmečių senumo bendruomenės rėmimo tradicija, gyvuojanti iki šiol!**

1955 m. ponis Elizabeth Boyd (ispanų kolonijinio meno kuratorė) inicijavo gražiojo Retablo (reredos) restauraciją ir pašalino penkis baltų dažų sluoksnius, kuriais buvo padengti suodžiai ir nešvarumai nuo Retablo. Originalias žemines grindis ir šventovės laiptus už komunijos turėklo dabar galima pamatyti pro organinio stiklo altoriaus grindų langus. Daugybė hgyumabų liekanų, likusių nuo 1610 m. koplyčios statytojų, ir keramikos šukių buvo aptikta po bažnyčia, naudojant georadarą.

senjoras Romanas Rochas **1957 m. išdrožė 14 gražių pušinių kryžiaus stočių** kaip dovaną už krikščionių brolio gerumą, parodytą jam ligos metu. Kitos Rocha dovanos saugomos brolių rezidencijoje Šv. Mykolo vidurinėje mokykloje.

2008 m. Šv. Mykolo vidurinė mokykla pradėjo bendradarbiauti su „Cornerstones Community Partnerships“, kurią įkūrė direktorius emeritas Davidas K. Blackmanas, siekdama išsaugoti San Migelio koplyčią. „Cornerstones“ garsėja senų molio pastatų išsaugojimu, restauravimu ir priežiūra visoje Šiaurės Naujojoje Meksikoje. 2010 m. buvo pašalintas portlandcemenčio tinkas, suremontuotas molio mūras ir užteptas molio tinko sluoksnis. 2020 m. pavasarį buvo restauruota ir išsaugota kita išorinė koplyčios siena, tinkuojant molio mūrą ir balinant kalkėmis. Šio proceso vaizdo įrašą galima peržiūrėti koplyčios svetainėje.

San Chosé varpo kilmė nežinoma. Legenda ir žodinė tradicija byloja, kad varpas buvo nulietas Ispanijoje, minint krikščionių pergalę prieš maurus. Varpas atkeliavo per vandenyną ir per Meksiką, kur **mero žmona senjora Loreta Ortiz** jį įsigijo Vera Kruze ir atgabeno į Santa Fé. Kita legenda byloja, kad varpas buvo nulietas smėlyje Naujojoje Meksikoje.

Kairėje šventovės sienoje yra paveikslas, vaizduojantis **Dievo Motiną Nuolatinės Pagalbos**, XV^a. Bizantijos ikoną. Originali ikona saugoma Šv. Alfonso de Liquori bažnyčioje Romoje.

MENO KŪRINIAI ANT ALTORIO EKRANO – išsami informacija žemiau (iš žiūrovų pusės iš kairės į dešinę, iš apačios į viršų) #1–9 pradedant nuo viršaus, iš kairės į dešinę. Ovalai iš Naujosios Ispanijos vicekaralystės, XVIII^a. **Ovalas Nr. 1** : Šventoji Teresė de Avila/Santa Teresa

2 paveikslas: (viršuje centre) Arkangelas Mykolas / San Migelis (Naujoji Meksika, apie 1755 m., restauruotas)

Ankstyvasis ispanų kilmės menininko, žemėlapių kūrėjo ir visuomenės veikėjo Bernardo Miera y Pacheco (1713–1785 m., užsakytas ir koplyčiai padovanotas mecenato Manuelio Saenzo de Garvisu) darbas.

Ovalas Nr. 3 Šv. Klara Asyžietė / Santa Klara

Klarisės vargšės“ bendrąkūrėja (šis portretas anksčiau buvo identifiкуotas kaip Santa Gertrudis/Gertrude Great of Germany)

4-asis ovalas: Šv. Pranciškus Asyžietis/San Franciskas

5 paveikslas : Kristus Nazaretietis / Jėzus Nazaretas (Naujoji Ispanija, restauruota XIX a.)

Ovalas Nr. 4:

Šventasis Liudvikas IX, Prancūzijos karalius / San Luisas Rey.

Bulto #7: nenustatyta šventoji, Naujoji Meksika, XIX a. Galbūt šv. Gertrūda arba šv. Pranciškus.

Bulto #2: Arkangelas Mykolas / San Migelis, Naujoji Ispanija, XVIII

Bulto #3: greičiausiai Saint Anthony / San Antonio arba Saint Roche (Roque). Naujoji Meksika, XIX pradžia.

